

## Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma

*The Effect of Socio-Demographic Characteristics on Entrepreneurship Tendency:  
A Research on University Students*

### ÖZET

Günümüzde girişimciler, bölgesel ve ülkesel refah kapsamında ivme yaratan itici güçler olarak, bir ülkenin gelişme ve kalkınma potansiyeli açısından önemli sorumluluklar taşımaktadırlar. Girişimcilikte başarı elde edebilen bireylere yönelik araştırmalarda girişimcilik karakteri ve bireyin girişimcilik eğilimine bağlı olarak kendi işini kurma arzusunun sosyo-demografik değişkenlerden etkilendiği görülmektedir.

Çalışmamızda bu görüşlerden yola çıkılarak üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye yönelik olarak bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü birinci sınıf öğrencileri kapsamında yürütülmüştür. Örneklem birinci sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmasındaki temel yaklaşım, üniversite eğitimine ilişkin birikim oluşmadan sosyo-demografik faktörlerin etkisinin, birinci sınıf öğrencileri kapsamında daha gerçekçi ölçülebileceği konusundaki varsayım olmuştur.

Araştırmada kullanılan "Girişimcilik Ölçeği" ve sosyo-demografik özelliklere ilişkin sorular kapsamında elde edilen veriler, istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile sosyo-demografik faktörler 'yaş, cinsiyet, yetiştiği aile ortamı, mezun olduğu lise türü, anne ve babanın eğitim düzeyi' arasında anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, Sosyo-demografik Özellikler, Üniversite Öğrencileri.

### ABSTRACT

Today, entrepreneurs, as driving forces that create momentum within the scope of regional and national welfare, carry important responsibilities in terms of a country's development and development potential. In the research on individuals who can achieve success in entrepreneurship, it is seen that the entrepreneurial character and the desire to start their own business depending on the entrepreneurial tendency of the individual are affected by socio-demographic variables.

In our study, based on these views, a research was conducted to evaluate the relationship between the entrepreneurial tendencies of university students and their socio-demographic characteristics. The research was conducted within the scope of first year students of Manisa Celal Bayar University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration. The main approach in limiting the sample to first-year students was the assumption that the effect of socio-demographic factors can be measured more realistically within the scope of first-year students before the accumulation of university education.

The data obtained within the scope of the "Entrepreneurship Scale" used in the research and the questions related to socio-demographic characteristics were statistically analyzed. As a result of the analyzes, significant relationships were found between students' entrepreneurial tendencies and socio-demographic factors 'age, gender, family environment in which they grew up, type of high school graduated from, mother and father's education level'.

**Keywords:** Entrepreneurship, Entrepreneurial Tendency, Socio-demographic Characteristics, University Students

### GİRİŞ

Günümüzde girişimcilik, tüm dünya ulusları açısından toplumsal refah, istihdam ve değer yaratma boyutlarında önem taşıyan bir dinamik olarak ekonomik ve toplumsal süreçlere yön vermektedir. Bu bağlamda girişimciler, küçük ve orta ölçekli işletmelerle pazarın gereksinimlerine yanıt verirken aynı zamanda gelir dağılımı açısından da dengeli bir toplumsal düzenin oluşumu konusunda önemli roller üstlenmektedirler. Girişimciliği teşvik edip

**Bahar Yalçın<sup>1</sup>**

#### How to Cite This Article

Yalçın, B. (2024). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi ile Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:5; pp:742-754. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11371697>

Arrival: 24 April 2024  
Published: 28 May 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

\* Bu çalışma, 2. Uluslararası Davraz Kongresi'nde sunulmuş olan bildiri çalışmasının gözden geçirilerek güncellenmiş şeklidir.

<sup>1</sup> Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Salihli Meslek Yüksekokulu, Manisa/Türkiye. ORCID: 0000-0003-3964-6952

destekleyen ülkeler, sürdürülebilir rekabet boyutunda sağladıkları avantajın yanı sıra geleceğine de yatırım yapmaktadırlar.

Bilgi toplumunun getirdiği değişimlere paralel olarak değişen değer anlayışı, girişimciliğin doğasını da etkilemektedir. Çağımızın girişimcileri, sahip oldukları yetenekleri, bilginin gücüyle yaratıcı ve yenilikçi uygulamalara dönüştürerek toplumsal düzene önemli kazanımlar sunmaktadırlar. Bilgi toplumunda, donanımlı genç girişimcilere duyulan gereksinim özellikle gelişerek sürekli ilerlemeyi hedefleyen uluslar açısından kritik düzeyde önem taşımaktadır.

Bu bakış açısından hareketle, geleceği yaratma boyutunda önemli bir dinamizme sahip olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğiliminde, sosyo-demografik özelliklerin etkisini belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü birinci sınıf öğrencileri kapsamında yürütülmüştür. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, girişimciliğin alt boyutları olarak belirlenen, “kendine güven, yenilik, başarıya inanma, kontrol odağı, risk alma ve dışa açıklık” kapsamında analiz edilmiştir. Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sürecinde frekans dağılımları, Cronbach's Alpha, girişimcilik alt boyutlarına ilişkin betimleyici istatistikler, T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle girişimci ve girişimcilik kavramları incelenmiş ve ardından konuyla ilgili literatür araştırmasına yer verilmiştir. Son olarak araştırma bölümünde yöntem ve hipotezler, elde edilen bulguların ışığında istatistiksel olarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analizler sonucunda, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile sosyo-demografik özellikleri (cinsiyet, eğitim, yaş, anne ve babanın eğitim düzeyi, oturduğu yerleşim yeri, yetiştiği aile ortamı, gelirini kazanma şekli, ailede girişimci bireylerin varlığı) arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Girişimcilik eğiliminin, “cinsiyet, akademik başarı düzeyi, oturulan yerleşim birimi, gelirini karşılama durumu, yetiştiği aile ortamı ve ailede girişimcinin olup olmaması” açısından farklılaştığı görülmüş, buna karşılık “yaş, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi” kapsamında girişimcilik eğilimi açısından herhangi bir farklılaşma bulunamamıştır.

Crant (1996) yaptığı bir çalışmada, birinci sınıf öğrencileri ile yeni mezun olan öğrenciler arasında girişimcilik eğiliminin farklılaştığını belirtmiştir. Bu farklılaşmanın eğitim, cinsiyet ve aile içi işle ilgili faktörler kapsamında olduğunu ifade etmiştir. Hisrich ve Roberts (2002) ise girişimciliği etkileyen faktörler üzerine bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, aile, eğitim düzeyi, kişisel değerler, yaş, iş deneyimi ve rol modellerin girişimcilik üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Ailede bir girişimcinin varlığı, özellikle de babanın kendi işinin sahibi olması, girişimcilik üzerinde belirleyici bir faktör olarak vurgulanmıştır (Hisrich ve Roberts, 2002). Girişimci bireyleri diğerlerinden ayırt etme ve başarılı girişimcileri belirlemede bireysel farklılıklara odaklanmak önemlidir. Bu farklılıklar arasında sahip olunan iş deneyimi, başarı odaklılık, kararlı olmak ve sosyal beceriler gibi bireye ait faktörler bulunmaktadır.

Negiz vd. (2009) tarafından vurgulandığı gibi, girişimcilik de kişiliğin oluşumunda etkili olan sosyo-psikolojik, fizyolojik ve kalıtsal unsurlardan etkilenmektedir (Negiz vd., 2009: 256). Bu durumda girişimciliğin, karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ve birden çok faktörün etkisi altında bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle, girişimcilik üzerine yapılan çalışmalarda bu çeşitli unsurların dikkate alınması önemlidir.

Demirel ve Tikici'nin (2004) ifade ettiği gibi, fırsatları ve yenilikleri kovalayan, bu fırsatları yakaladıklarında riskleri göz önünde bulundurarak üretim yapmak için üretim faktörlerini bir araya getiren dinamik bireylerin toplum içindeki sayısının artması, toplumun gelişmişlik seviyesinin yükselmesine katkı sağlamaktadır (Demirel ve Tikici, 2004: 49). Bu tür bireyler, ekonomik ve sosyal açıdan yeni işletmeler kurarak istihdam yaratır, yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirir ve ekonomik büyümeye katkıda bulunurlar. Dolayısıyla, girişimci ruha sahip bireylerin toplum içindeki yaygınlığı, toplumun gelişmişlik düzeyiyle doğrudan ilişkilidir.

Girişimcilik, bilgi toplumu ekonomileri açısından sahip olduğu stratejik önem bağlamında desteklenmeli ve teşvik edilmelidir. Toplumsal dengelerin korunmasına katkısının yanı sıra gelişme ve ilerleme potansiyelini bünyesinde barındırması, girişimciliği son derece önemli bir boyuta taşımaktadır. Girişimciliğin desteklenmesi ve özendirilmesi, özellikle gelişme sürecini yaşayan ekonomiler açısından önemli bir gereksinim olarak değerlendirilmelidir.

## GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI

Girişimci teriminin kökeni Fransızcadan gelir ve ilk olarak araştırmacılar, maceraperestler, hükümet alt yapı bağlantılarını sağlayanlar, mimarlar ve tarımla uğraşanlar gibi çeşitli kişiler için kullanılmıştır. Daha sonra endüstri sektöründe faaliyet gösteren ve risk üstlenen veya riskli durumları dikkate alan sermayedarlar için de bu terim kullanılmış ve böylece kavramın anlamı genişlemiştir. Girişimcilik, yenilik yaratma ve yaratıcı yetenekleri

kullanmanın yansımaları olarak yeni ürün, hizmet, kaynak, teknoloji ve pazarların keşfedilmesine yönelik bir süreç olmaktadır (Bird ve Jelinek, 1989).

**Tablo 1:** Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

DÖNEMLER	GİRİŞİMCİLİK VE TARİHSEL SÜREÇ
Ortaçağ Dönemi	Bu dönemde girişimcilik, büyük ölçekli üretim projelerinin yönetilmesi bağlamında değerlendirilmiştir. Girişimci, risk almaktan ziyade var olan kaynakları kullanarak projeleri yöneten kişi olarak görülmüştür.
17. yüzyıl	Bu dönemde odak noktası girişimcilik ile risk kavramları arasındaki ilişki olmuştur. Girişimci kar ve zarar riskini göze alarak mal ve hizmet üretimi için faaliyete geçen kişi olarak tanımlanmıştır.
1725- Richard Cantillon	Girişimciyi, sermayeyi tedarik eden kişi olmasının yanı sıra risk üstlenen kişi olarak tanımlamıştır. Buna göre girişimci, henüz belirlenmemiş bir bedelle ürünlerini satmak üzere üretim faktörlerini belirli bir fiyattan satın alan kişidir.
1797- Beaudeau	Girişimci kavramını, risk üstlenme, planlama yapma, yönetme, organize etme ve sahiplik yönlerine vurgu yaparak açıklamıştır.
1803- Jean Baptiste Say	Sermayeden elde edilen kâr ile girişimcinin faaliyeti sonucunda oluşan kâr arasındaki ayrıma vurgu yapmıştır.
1876- Francis Walker	Fon sağlayıp faiz alanlar ile yönetsel yetenekleri sayesinde kâr elde eden kişileri birbirinden ayırmıştır.
1921- Frank H. Knight	Risk ile belirsizlik durumunu birbirinden ayırmıştır.
1934- Joseph Schumpeter	Girişimciyi, inovasyon ve yeni teknolojiler geliştiren kişi olarak tanımlamıştır.
1961- David McClelland	Girişimciyi, aktivitesi yüksek ve orta düzeyde risk üstlenen kişi olarak tanımlamıştır.
1964- Peter Drucker	Girişimciyi, fırsatları değerlendirerek maksimum düzeyde yarar sağlayan kişi olarak tanımlamıştır.
1975- Albert Shapero	Girişimciyi, bir başlangıç için adım atan, inisiyatif alan, birtakım sosyo ekonomik süreçleri organize eden ve gerektiğinde kaybetme riskini de göze alan kişi olarak tanımlamıştır.
1980- Karl Vesper	Girişimcilerin, ekonomist, psikolog, iş adamı ve politikacı gibi farklı kesimler tarafından farklı olarak değerlendirildiğini vurgulamıştır.
1983- Giffort Pinchot	İç girişimcilik (intrapreneurship) kavramını ortaya atmış ve işletme içinde çalışanların girişimciliği olarak tanımlamıştır.
1985- Robert Hisrich	Girişimciliğin, para ve kişisel tatmin elde etmek amacıyla, zaman ve çaba harcayarak mal ve hizmet yaratma süreci olduğunu ifade etmiştir. Bu süreçte üstlenilmesi gereken finansal, psikolojik ve sosyal risklere de vurgu yapmıştır.

**Kaynak:** Hisrich ve Peters, (1992). Entrepreneurship Starting, Developing and Managing a New Enterprise.

Girişimcilik yetenekleri, genetik özelliklerin yanı sıra bireyin çevresinde yer alan dış faktörlerin yarattığı etkileşimler ile ortaya çıkmaktadır. Bireylerde var olan doğal girişimcilik yeteneklerinin fark edilmesi ve gelişmesi, girişimcilik süreçlerinin başarısı açısından önem kazanmaktadır. Bu yeteneklerin gelişimi sürecinde ise aile ve arkadaşların yanı sıra sosyal çevre ve teknoloji gibi birçok faktörün önemli yansımaları olduğu görülmektedir (BİAE, 2007: 16; aktaran Örucü vd., 2007: 30).

Girişimcilik sürecinin gelişiminde; alınan eğitimin yarattığı etkiler, aile ve toplumda bireye tanınan olanaklar ve üstlenilen iş yükü gibi birçok faktörden bahsetmek mümkündür (Kutaniş ve Hancı, 2004: 457). Girişimcilik eğitimi; bireylerin girişimci yetkinlikleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumları geliştirmek üzere tasarlanmış ve yapılandırılmış programları kapsamaktadır. Girişimcilik eğitimi için disiplinler arası bir yaklaşım gereklidir ve çeşitli becerileri geliştirmek açısından farklı disiplinlerle yapılacak işbirliği, girişimcilik başarısı yönünde önemli kazanımlar sağlayacaktır (Kuratko, 2005). Bu bağlamda, bir girişimcinin hareket noktasının, sahip olduğu eğitim düzeyi, aile desteği, toplumsal imkanlar ve iş yükü gibi unsurlar üzerinden şekillendiğini söylemek mümkündür.

Girişimcilik süreci, evrensel bir olgudur (Morris vd., 2009: 431). Girişimci, kendisine ait veya dış kaynaklardan elde ettiği sermaye ile üretim faktörlerini temin ederek mal ve/veya hizmet üretmeyi amaçlayan, bu süreçte kar ya da zarar etme ihtimalini de göze alarak faaliyetlerini yürüten özel veya tüzel kişi olarak tanımlanabilir (Şimşek, 2007: 24). Bu tanım, girişimciliğin çeşitli faaliyetleri içeren geniş bir kavram olduğunu ve risk alma, yenilik yapma ve değer yaratma gibi unsurları içerdiğini vurgulamaktadır.

Fırsatları görebilmek ve değerlendirebilmek, kaynakları riske ederek fırsatlardan yararlanmak, fikirlerin yatırıma dönüştürülmesi süreçlerini yönetmek ve sonuç olarak bir değer yaratmayı başarmak, bir kişinin girişimcilik niteliklerini kazanması ve toplumun diğer bireylerine göre farklı ve özgün yönlerini ortaya koyabilmesi bağlamında en önemli özellikler arasında yer almaktadır (Allen, 2006: 13). Hisrich ve Peters (2002) girişimcileri, “bir ülkenin gelişme ve kalkınma gücünün dinamosu işlevini üstlenen kişiler” olarak tanımlamışlardır.

Sanayi çağından bilgi çağına geçiş, girişimcilik konusunu ulusal ve uluslararası düzeyde daha önemli hale getirmiştir. Bu değişim, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için ekonomik ve toplumsal bağlamda birçok sektörde kritik bir rol oynamaktadır (Börü, 2006). Bilgi çağına geçildiğinde, insanların fiziksel gücünün ekonomik önemi

azalırken, düşünce üretimi ve bilgi oluşturma gibi beşeri sermaye unsurları ekonomik değer kazanmıştır (Müftüoğlu, 1997: 2).

Piyasa ekonomisinin gelişimi, büyük ölçüde bireysel girişimcilerin düşünce tarzı ve yeteneklerine bağlıdır. Girişimciler, ekonomik dönüşümü temelden etkileyebilmek için büyük gayret gösterirler. Gelişmekte olan ekonomilerde, girişimcilerin ana katkıları arasında geleneksel ekonomik yapıdan modern ekonomiye geçişin sağlanması, sermaye birikiminin artırılması, istihdam olanaklarının yaratılması ve yenilik süreçlerine öncülük edilmesi yer almaktadır (Tosunoğlu, 2003: 120).

Buchholz ve Rosenthal'a (2005) göre, girişimci, müşterilerin ihtiyaçlarını fark ettiği ve toplumda yeni ve değerli bir şeyler yarattığı zaman önemli bir rol üstlenir (Brenkert, 2009: 450). Hızlı teknolojik gelişmeler, artan küreselleşme ve değişen ekonomik manzara ile karakterize edilen bir çağda, girişimcilerin ulusların kaderini şekillendirmedeki rolü göz ardı edilemez (Anyansi-Archibong, 2021).

Girişimci, toplumun gereksinim duyduğu alanlarda mal ve hizmet üretmeyi hedefleyerek sermaye ve emek açısından riski göze alabilecek cesareti gösteren kişidir (Küçük, 2007: 25). Runyan vd. (2008), girişimcilik eğiliminde, yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma özelliklerini başat özellikler olarak değerlendirmektedir (Runyan vd., 2008: 569).

Girişimcilik; ekonomik fırsatlar yaratan ve risk üstlenebilen bireyler tarafından gerçekleştirilen, toplum için değer yaratan, yaratılan değer ve yenilikler aracılığıyla ekonomik sistemdeki değişim ve dönüşümlerin itici gücünü oluşturan bir süreçtir. Bilgi odaklı yaklaşımla, toplumsal yarar ve sorumluluk gözeterek, uygun yatırım alanlarına yönelik ekonomik çabalar ile mal ve hizmet üretimini amaçlamak, günümüzün girişimci profilinin belirleyici özellikleri olmaktadır.

Üniversite öğrencileri açısından girişimcilik, potansiyel girişimci kavramıyla açıklanabilir. Potansiyel girişimci terimi, bireylerin girişimci davranışları sergilemeye yönelik özellikler, beceriler ve isteklere sahip olduklarını tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Chelariu vd., 2008). Yüksek öğrenim kurumlarından mezun olanların sayısındaki her yıl artış, işgücü piyasasındaki mevcut istihdamdan daha yüksek olduğundan girişimcilik niyetinin araştırılması önemlidir (Amani, 2017).

Üniversiteler öğrencilere zihinlerini keskinleştirmek ve meraklı olmak için gerekli becerileri kazandırır, ancak aynı zamanda hata yapma ve düzeltme zamanlarına da sahiptirler, enerjiktirler ve toplumların genel ekonomisine katkıda bulunmak için en yaygın olarak kullanılan gruplardır (Mcgunagle ve Zizka, 2020). Ayrıca uygulamalar, üniversiteler tarafından sunulan girişimcilik derslerinin, potansiyel mezunların girişimcilik niyeti açısından hayati önem taşıdığını kanıtlamaktadır (Chan, 2016; Nguyen, 2018; Saadat vd., 2022).

Do ve Thu'ya (2023) göre girişimcilik niyeti, girişimcilik eğitiminin ölçülebilir bir sonucudur. Bunun nedeni ise girişimcilik eğitiminin, mezunlara mesleklerinde çaba gösterebilecek yetenekler kazandıran öğretim stratejilerini kapsamıdır (Amani vd., 2024). Girişimcilik eğitiminin olumlu özelliklerine bağlı olarak son yıllarda dünya çapında girişimcilik eğitimi veren üniversitelerin sayısının da önemli ölçüde artmış olduğu görülmektedir (Tiberius ve Weyland, 2022).

## GİRİŞİMCİLİK ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALARA İLİŞKİN LİTERATÜR TARAMASI

Avşar (2007) tarafından Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik seviyelerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada orta düzeyde girişimcilik eğilimi bulgularına ulaşılmıştır. İİBF fakültesi öğrencilerinin üniversite ortalamasının üzerinde bir girişimcilik düzeyine sahip olduğu, tıp ve mühendislik fakültelerinin üniversite ortalamasına yaklaştığı, eğitim fakültesi öğrencilerinin ise girişimcilik eğilimi açısından üniversite ortalamasının altında olduğu saptanmıştır. Çalışmada demografik değişkenlerin girişimcilik eğilimi üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Cinsiyet açısından incelendiğinde, erkek öğrencilerin risk alma eğiliminin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Gelir durumu açısından yapılan incelemede ise gelir düzeyi yüksek olan aile ortamında yetişmiş öğrencilerin, yaratıcılık yönlerinin de daha yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Örücü vd. (2007), Balıkesir Üniversitesi son sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinde aileye ilişkin faktörlerin etkisini incelemiştir. Araştırmada, ailenin gelir düzeyinin, kişilerin girişimcilik eğilimlerini etkilediği belirlenmiştir. Ancak yetiştirilme tarzı ile ailede girişimci olması veya olmaması durumunun, öğrencilerin girişimcilik eğilimi üzerinde bir etki yaratmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, cinsiyet değişkeni açısından erkek öğrencilerin daha yüksek düzeyde girişimcilik eğilimine sahip oldukları saptanmıştır.

Wang ve Wong (2004) tarafından Singapur'da gerçekleştirilen çalışmada, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre girişimciliği etkileyen faktörler olarak; cinsiyet, ailenin



girişimcilik yönünün olması ve eğitim düzeyi belirlenmiştir. Buna karşılık ailenin gelir düzeyi ve etnik kökenin girişimcilik üzerinde etkili olmadığı görülmüştür.

Güney ve Nurmakhmatuly (2007), Kazakistan ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmanın istatistiksel analiz sonuçlarına dayanarak, kültürün girişimciliğe etkisini değerlendirmiştir. Bu analizlere göre Kazak gençleri, Türk gençleri ile karşılaştırıldığında yaratıcı olarak tanınmak yerine kontrollü ve mantıklı kişiler olarak tanınmak istedikleri ve orijinal kişilikleriyle ön plana çıktıkları gözlemlenmiştir. Türk gençlerinin ise Kazak gençlerine göre daha çok güvenilir kişiler olarak tanınmak istedikleri ve yaratıcı kişilikleri ile ön plana çıktığı belirlenmiştir.

Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından Selçuk Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 474 öğrenci kapsamında yapılan araştırmadan elde edilen verilere ilişkin analizler sonucunda girişimcilik açısından öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Karabulut (2009) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmada, girişimcilik özellikleri ve eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin önemli bir bölümünün girişimcilik eğitimi almış olmasına karşılık yeni kurulmuş olan bir iş yerinde çalışmadığını, kendi işini kurmadığını ve mezun olduktan sonra kendi işini kurmak ve girişimci olmak yönünde bir istek taşımadığını ortaya koymuştur.

İpçioğlu ve Taşer'in (2009) Bilecik ve Dumlupınar Üniversiteleri 1. ve 4. sınıf işletme bölümü öğrencileri kapsamında gerçekleştirdikleri araştırmada, işletme bölümlerinde verilen eğitimin girişimcilik üzerindeki etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar 4. sınıf öğrencilerinin, "içsel kontrol, risk alma eğilimi, yenilikçi olma, kendine güven ve belirsizliklere karşı tolerans gösterebilme" olarak isimlendirilen girişimcilik eğilimine ilişkin tüm alt boyutlar kapsamında olumlu yönde anlamlı farklılıklar gösterdikleri saptanmıştır.

Naktiyok ve Timuroğlu (2009) tarafından Atatürk Üniversitesi İİBF öğrencileri kapsamında yapılan araştırmada, motivasyonel değerlerin bireyin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular motivasyonel değerler ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre, değişime açıklık (kendi kendini yönetme, hazcılık ve teşvik ediciler) ve kendini geliştirme (hazcılık, güç ve başarı) değerleri ile girişimcilik niyeti arasında pozitif yönlü ve güçlü bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Patır ve Karahan (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, üniversite öğrencilerinin almış oldukları girişimcilik eğitiminin girişimcilik düzeyleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinden girişimcilik eğitimi alanların girişimcilik düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkması açısından girişimcilik eğitimlerine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Demirel ve Tikici'nin (2010) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin beyin baskınlık analizi ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları, fonksiyonel açıdan sağ beyin bölümünün sol beyine göre daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca girişimcilik özelliklerinin oluşumu ve gelişimi açısından, sağ beyin lobuna ilişkin fonksiyonların sol beyine ait fonksiyonlara göre daha etkin olduğunu destekleyen bulgulara ulaşılmıştır.

Fidan ve Çiftçi (2010) tarafından Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Kayseri Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler 1. ve 4. sınıf öğrencileri örnek grupları arasında yürütülen çalışmada, farklı fakültelerdeki işletme öğrencilerinin girişimciliğe bakışları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Çalışma, "her iki üniversitenin öğrencileri arasında girişimcilik konusuna bakış olarak anlamlı bir farkın olmadığı" temel varsayımından yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Bu varsayım bazı sorular açısından doğrulanırken, bazı sorularda gruplar arasında farklılıkların olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin, fakültede aldıkları eğitimin kendi işlerini kurma konusunda cesaret vermesi yönündeki soruya ilişkin yanıtları değerlendirildiğinde; Sivas deneklerinin % 53,9 ile "evet" yanıtı vermesine karşılık Kayseri denekleri % 53,3 ile "hayır" yanıtı vermişlerdir. Bu soruya verilen yanıtlar kapsamında Sivas grubundaki işletme öğrencilerinin, iş kurma konusunda üniversite eğitiminden daha fazla yarar elde ettikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Cansız (2007) tarafından Süleyman Demirel Üniversitesi'nde yürütülen "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi" adlı çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin girişimcilik potansiyeline sahip oldukları fakat yönlendirme konusundaki eksiklikler nedeniyle bu potansiyellerini tam olarak dışa yansıtamadıkları belirlenmiştir.

Zain vd. (2010) tarafından Malezya Üniversitesi'nde yapılan çalışmada işletme bölümü öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun girişimcilik eğilimine sahip olduğu görülmüştür. Bu durumun ailesel faktörler, almış oldukları girişimcilik dersleri ve akademisyenler ile oluşan etkileşimlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşcan ve Kaygın'ın (2011) çalışmasında ise potansiyel girişimciler olarak değerlendirilen üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri araştırılmıştır. Kafkas ve Kırıkkale Üniversiteleri İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri son sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin yüksek düzeyde girişimcilik eğilimine sahip oldukları belirlenmiştir.

Keat vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin aldıkları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Yılmaz ve Günel (2011) tarafından yapılan çalışmada, üniversite eğitimi ve girişimciliğe yönlendiren faktörler araştırılmıştır. Çalışma sonucunda toplumsal çevrede bulunan birtakım itici ve çekici faktörlerin, bireylerin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi bulunduğu belirlenmiştir.

Yıldız ve Kapu (2012) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin yaşamsal değerleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, Kafkas Üniversitesi öğrencileri genel olarak yüksek düzeyde girişimcilik eğilimine sahiptir. Ayrıca güç ve başarı gibi değerler ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak pozitif bir ilişki bulunmuştur. Demografik özellikler açısından ise çalışan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin çalışmayanlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Kılıç vd (2012) tarafından yürütülen çalışmada, Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, üniversite öğrencilerinin yenilikçilik özelliği ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Analizler sonucunda erkek öğrencilerin daha yenilikçi bir yapıya sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin aylık gelir düzeyleri ile yenilik, özgüven, risk alma, dışa dönüklük ve başarıya inanma özellikleri arasında anlamlı ilişkiler saptanırken, aylık gelir ile fırsatçılık özelliği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Korkmaz (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise Bülent Ecevit Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin girişimci kişiliğe sahip olma algıları ve gelecekte iş kurma arzuları yönünde etkili olan psikolojik, demografik ve ailevi özellikler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgulara dayanarak, Bülent Ecevit Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencilerinin genel olarak girişimci kişilik özelliklerine sahip oldukları söylenebilir.

Bozkurt ve Erdurur (2013) tarafından yapılan çalışma sonucunda, girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimini anlamlı düzeyde etkilediği saptanmıştır.

Özdemir ve Özgüner (2016) tarafından üniversite öğrencileri kapsamında yapılan araştırma sonucunda psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimini etkilediği belirlenmiştir.

Elias (2024) tarafından yapılan çalışma, aile sosyal sermayesinin Tanzanya'daki potansiyel üniversite mezunlarının girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini incelemektedir. Çalışma aynı zamanda Tanzanya Üniversitelerindeki potansiyel mezunların girişimci niyetlerini analiz ederek, gelişmekte olan bir ekonomiden ampirik temelli kanıtlar sağlayarak, potansiyel mezunların girişimci niyetleri üzerine önceki araştırmalara katkıda bulunmaktadır (Mbunda ve Kapinga, 2021 ; Patzelt ve Shepherd, 2011 ; Porda vd., 2022 ).

Iddris (2024) tarafından yapılan çalışma, girişimcilik eğitimi ile uluslararası girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi düzenleyen -proaktif kişilik, girişimci uyanıklık, yenilikçi davranış ve küresel zihniyetin- aracılık rollerine ışık tutarak alana önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu çalışma girişimcilik eğitimi alanında rol oynayan karmaşık dinamiklerin anlaşılmasının yanı sıra bunların, öğrencilerin uluslararası girişimciliğe yönelik niyetleri üzerinde yarattığı etkiler bağlamında yeni bakış açıları sunmaktadır.

Gaspar Pacheco vd. (2024) tarafından 125 Portekiz Kamu Yükseköğretim Kurumundan oluşan bir örnekleme yapılan çalışmada ise Akademik Girişimcilik mekanizmalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda üniversiteler ve sanayi arasındaki etkileşimlerin akademik girişimciliği artırdığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra akademik girişimciliğin desteklenmesi ve geliştirilmesi bağlamında; araştırma odaklı faaliyetler, alışılmadık dışında farklı yaklaşımların denenmesi, sanayi ile gerçekleştirilecek işbirliği ve konunun üniversite politikası olarak benimsenmesine yönelik yaklaşımların, yükseköğretim kurumlarına sağlayacağı faydalar üzerinde durulmuştur.

## YÖNTEM VE BULGULAR



## Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Evreni

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemenin birinci sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmasındaki temel yaklaşım, üniversite eğitimine ilişkin birikim oluşmadan sosyo-demografik faktörlerin etkisinin potansiyel girişimciler olarak birinci sınıf öğrencileri kapsamında daha gerçekçi ölçülebileceği konusundaki varsayım olmuştur.

Araştırmada anket tekniği uygulanmış ve bu kapsamda Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından geliştirilmiş olan "Üniversite Öğrencileri Girişimcilik Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçeğe sosyo-demografik özellikleri belirlemeye yönelik sorulardan oluşan ve araştırmacı tarafında hazırlanan bölüm eklenmiş ve anket iki bölüm halinde katılımcılara sunulmuştur. Toplam 185 anket dağıtılmış ve bunlardan hatalı ve eksik doldurulanlar elendikten sonra geçerli 173 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Anketin "Girişimcilik Eğilimi" açısından algı ve tutumları ölçmeye yönelik 36 adet ifadeyi içeren bölümü 5'li Likert tipi sorulardan oluşmaktadır. Çalışmaya ilişkin anketler, SPSS 22.0 paket programı kapsamında değerlendirilerek öğrencilerin sosyo-demografik (yaş, cinsiyet, yetiştiği aile ortamı, mezun olduğu lise türü, akademik başarı düzeyi, gelirini karşılama durumu, oturduğu yerleşim yeri, anne ve babanın eğitim düzeyi) özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

## Araştırmanın Hipotezleri

- H1-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri cinsiyetleri açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H2-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri yaşları açısından anlamlı bir farklılıklar göstermektedir.
- H3-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri akademik başarı düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H4-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri oturdukları yerleşim birimi açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H5-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri gelirini karşılama durumu açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H6-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri annelerinin eğitim düzeyi açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H7-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri babalarının eğitim düzeyi açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H8-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ailede girişimci olup/olmaması açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- H9-** Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri yetiştikleri aile ortamı açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.

## Araştırmanın Bulguları

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü birinci sınıf öğrencileri kapsamında gerçekleştirilen araştırma sonucunda elde edilen bulgular SPSS 22.0 programı kapsamında değerlendirilmiş ve sonuçlar aşağıda yer alan tablolar kapsamında özetlenmiştir.

Sonuçlara göre cinsiyet açısından araştırmaya katılan öğrencilerin % 54,91'i (95 kişi) kız ve % 45,09'u (78 kişi) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Yaş değişkeni açısından değerlendirildiğinde; katılımcıların % 79,77'sinin (138 kişi) 18-20 yaş aralığında yoğunlaştığı, % 20,23'ünün (35 kişi) ise 21-26 yaş aralığında bulunduğu belirlenmiştir.

Mezun olunan lise türü açısından değerlendirildiğinde katılımcıların % 0,58'i Meslek lisesi, % 63,01'i Klasik lise, % 2,88'i Süper lise, % 27,75'i Anadolu lisesi, % 5,78'i Özel liseden mezun olmuşlardır. Akademik başarı düzeyine ilişkin olarak katılımcıların % 2,31'i kendilerini çok başarılı olarak değerlendirirken % 40,46'sı başarılı, % 55,49'u orta, % 1,74'ü ise başarısız olduklarını belirtmişlerdir.

Anne- eğitim düzeyine ilişkin olarak katılımcıların yoğunlaştığı seçenekler sırasıyla % 35,84 ilköğretim, % 34,10 lise ve % 19,66 üniversite olarak belirlenmiştir. Baba- eğitim düzeyine ilişkin olarak ise katılımcıların yoğunlaştığı seçenekler sırasıyla % 31,21 lise, % 30,64 üniversite ve % 27,75 ilköğretim olarak belirlenmiştir.

Oturulan yerleşim birimine yönelik olarak, katılımcıların % 62,43'ü il merkezi, % 30,64'ü ilçe ve % 6,94'ü ise köyde ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Gelirini karşılama durumuna ilişkin olarak sorulan soruya ise katılımcıların % 58,96'sı aileden, % 33,53'ü aile ve burslardan, % 2,89'u çalışarak, % 4,62'si ise çalışarak ve aileden şeklinde yanıt vermişlerdir.

**Tablo:2** Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

<b>Yaş</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>Cinsiyet</b>	<b>N</b>	<b>%</b>
18-20 yaş	138	79,77	Kız	95	54,91
21-26 yaş	35	20,23	Erkek	78	45,09
Toplam	173	100	Toplam	173	100
<b>Mezun Olunan Lise Türü</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>Yetiştigi Aile Ortamı</b>	<b>N</b>	<b>%</b>
Meslek Lisesi	1	0,58	İlgisiz	8	4,62
Klasik Lise	109	63,01	Baskıcı	9	5,2
Süper Lise	5	2,88	Özgür	31	17,92
Anadolu Lisesi	48	27,75	Demokratik	63	36,42
Özel Lise	10	5,78	Paylaşımçı	62	35,84
Toplam	173	100	Toplam	173	100
<b>Akademik Başarı Düzeyi</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>Gelirini Karşılama Durumu</b>	<b>N</b>	<b>%</b>
Çok Başarılı	4	2,31	Aileden	102	58,96
Başarılı	70	40,46	Aile ve Burslardan	58	33,53
Orta	96	55,49	Çalışarak	5	2,89
Başarısız	3	1,74	Çalışarak ve Aileden	8	4,62
Toplam	173	100	Toplam	173	100
<b>Anne-Eğitim Düzeyi</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>Baba-Eğitim Düzeyi</b>	<b>N</b>	<b>%</b>
Okur-Yazar değil	8	4,62	Okur-Yazar değil	2	1,16
İlköğretim	62	35,84	İlköğretim	48	27,75
Lise	59	34,1	Lise	54	31,21
Yüksekokul	8	4,62	Yüksekokul	13	7,51
Üniversite	34	19,66	Üniversite	53	30,64
Lisansüstü	2	1,16	Lisansüstü	3	1,73
Toplam	173	100	Toplam	173	100
<b>Oturduğu Yerleşim Birimi</b>	<b>N</b>	<b>%</b>	<b>Ailede girişimci var mı?</b>	<b>N</b>	<b>%</b>
Köy	12	6,94	Evet	75	43,35
İlçe	53	30,64	Hayır	98	56,65
İl	108	62,43	Toplam	173	100
Toplam	173	100			

Yetiştikleri aile ortamını tanımlayan en iyi kavramı belirlemelerinin istenildiği soruyu yanıtlarken katılımcıların % 4,62'si ilgisiz, % 5,20'si baskıcı, % 17,92'si özgür, % 36,42'si demokratik, % 35,84'ü ise paylaşımçı ifadelerini tercih etmişlerdir.

“Ailenizde girişimci var mı?” sorusuna ilişkin olarak katılımcıların %43,35'i “evet”, % 56,65'i ise “hayır” yanıtını vermişlerdir.

Ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alfa istatistiği ile ölçülmüştür. Güvenilirlik katsayısı, 0 ve 1 arasında değer alır ve bu değer 1'e yaklaştıkça güvenilirlik artmaktadır. Bir ölçeğin içsel tutarlılık açısından kabul edilebilir olması için 0,5'den büyük olması gerekir. Alfa değerinin 0,7'den büyük olması ölçeğin içsel tutarlılık düzeyinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler kapsamında Tablo 3'de yer alan girişimcilik eğiliminin alt boyutlarının, alfa istatistiğine göre kabul edilebilir bir içsel tutarlılığa sahip olduğunu söylemek mümkündür.

**Tablo 3.** Cronbach Alfa Güvenirlik Analizi Sonuçları

<b>Girişimcilik Eğiliminin Alt Boyutları</b>	<b>İçsel Tutarlılık</b>
Kendine Güven	0,736
Yenilik	0,768
Başarıya İnanma	0,687
Kontrol Odaklı	0,723
Risk Alma	0,695
Dışa açıklık	0,726

Girişimcilik eğiliminde sosyo-demografik faktörlerin etkisine yönelik olarak, öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılıklar olup olmadığını test etmek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t-testleri ve Tek yönlü varyans analizlerine (Anova) ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.



**Tablo 4.** Girişimcilik Eğilimi Alt Boyutlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

Girişimcilik Eğiliminin Alt Boyutları	Ortalama	Standart Sapma
Kendine Güven	4,08	0,52
Yenilik	3,89	0,85
Başarıya İnanma	4,23	0,78
Kontrol Odaklı	4,10	0,58
Risk Alma	3,79	0,78
Dışa açıklık	3,87	0,85

Girişimcilik eğilimin alt boyutları kapsamında öğrencilerin cinsiyetleri açısından yapılan bağımsız t-testi analizine göre, öğrencilerin sadece “Dışa açıklık” boyutunda 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu bulgulara göre erkek öğrencilerin “Dışa açıklık” yönünde kız öğrencilere göre kendilerini daha yetkin olarak algıladıklarını söylemek olasıdır. Buna karşılık “Kendine güven, Yenilik, Başarıya inanma, Kontrol odaklılık ve Risk alma” boyutları kapsamında cinsiyet açısından anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlara göre *H1 hipotezi*, sadece “dışa açıklık” boyutu açısından desteklendiği için kısmen kabul edilmiştir.

Öğrencilerin yaşları açısından yapılan bağımsız t-testi analizine göre, girişimcilik eğilimin alt boyutları kapsamında 0,05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu sonuçlara göre elde edilen bulgular kapsamında *H2 hipotezi* desteklenmemiştir.

Akademik başarı düzeyi kapsamında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda (0,05 anlamlılık düzeyinde) öğrencilerin algıladıkları akademik başarı düzeyleri ile girişimcilik eğilimlerinin alt boyutları olan “risk alma ve başarıya inanma” boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, diğer boyutlar kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık testi sonucunda; “başarıya inanma” boyutu kapsamında, kendisini “çok başarılı” ve “başarılı” olarak algılayan öğrenciler ile “orta” ve “başarısız” olarak algılayan öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunduğu görülmüştür. “Risk alma” boyutu kapsamında ise kendisini “başarılı” olarak algılayan öğrenciler ile başarı açısından “orta” düzeyde algılayan öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu saptanmıştır. Elde edilen verilere göre *H3 hipotezi* sadece “başarıya inanma ve risk alma” boyutları kapsamında desteklendiği için kısmen kabul edilmiştir.

Öğrencilerin oturduğu yerleşim birimi kapsamında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda (0,05 anlamlılık düzeyinde), girişimcilik eğiliminin “dışa açıklık” boyutu kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, diğer boyutlar kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık testi sonucunda; öğrencilerden köyde yaşayanlar ile il merkezinde yaşayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmüştür. Sonuç olarak *H4 hipotezi* girişimcilik eğiliminin “dışa açıklık” boyutu kapsamında kabul edilirken, diğer boyutlar açısından desteklenmemiştir. Bu durumda *H4 hipotezi* kısmen kabul edilmiştir.

Öğrencilerin gelirini karşılama durumu açısından yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda (0,05 anlamlılık düzeyinde), girişimcilik eğiliminin “kendine güven, yenilik, risk alma ve dışa açıklık” boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, “başarıya inanma ve kontrol odaklılık” boyutları kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık testi sonucunda; öğrencilerden gelirini çalışarak temin edenler ile aile ve burslardan karşılayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmüştür. Sonuç olarak *H5 hipotezi* girişimcilik eğiliminin “kendine güven, yenilik, risk alma ve dışa açıklık” boyutları kapsamında kabul edilirken, diğer boyutlar açısından desteklenmemiştir. Bu sonuç, öğrencilerin çalışma yaşamında aktif olarak yer almalarının, girişimcilik eğilimi açısından pozitif bir katkı yarattığı yönünde yorumlanabilir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi açısından yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda (0,05 anlamlılık düzeyinde), öğrencilerin girişimcilik eğilimine ilişkin boyutlar kapsamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Bu sonuca göre *H6 hipotezi* desteklenmemiştir.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi açısından yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda (0,05 anlamlılık düzeyinde), öğrencilerin girişimcilik eğilimine ilişkin boyutlar kapsamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Bu sonuca göre *H7 hipotezi* desteklenmemiştir.

Öğrencilerin ailelerinde girişimci olup/olamaması açısından yapılan bağımsız t-testi analizine göre, girişimcilik eğiliminin alt boyutları kapsamında 0,05 önem düzeyinde, “kendine güven, başarıya inanma, dışa açıklık ve risk alma” boyutları açısından anlamlı farklılık saptanmıştır. “Yenilik ve kontrol odaklılık” boyutları açısından ise anlamlı bir farklılaşma olamamıştır. Bu sonuçlara göre *H8 hipotezi*, girişimcilik eğiliminin “kendine güven, başarıya inanma, dışa açıklık ve risk alma” boyutları kapsamında kabul edilirken, “yenilik ve kontrol odaklılık”

boyutları açısından desteklenmemiştir. Dolayısıyla *H8 hipotezi* kısmen kabul edilmiştir.

Öğrencilerin yetiştiği aile ortamı kapsamında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda (0,05 anlamlılık düzeyinde), girişimcilik eğiliminin “*kendine güven ve dışa açıklık*” boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, diğer boyutlar kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık testi sonucunda; yetiştiği aile ortamını “*baskıcı*” olarak tanımlayan öğrenciler ile “*özgür*” ve “*paylaşımçı*” olarak tanımlayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, *H9 hipotezi* girişimcilik eğiliminin, “*kendine güven ve dışa açıklık*” boyutları kapsamında doğrulanmış, “*yenilik, başarıya inanma, kontrol odaklılık ve risk alma*” boyutları kapsamında desteklenmemiştir. Elde edilen bulgulara göre *H9 hipotezi* kısmen kabul edilmiştir. Bu sonuç girişimcilik eğiliminin oluşumunda ailelerin tutumunun etkisini yansıtması açısından önem taşımaktadır.

## SONUÇ

Girişimcilik, sahip olduğu stratejik önem doğrultusunda, küreselleşen dünyada her geçen gün artan bir değer kazanmaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine sağladığı katkı bağlamında girişimciliğe önem verilerek, kişilerde var olan girişimcilik eğilimlerinin ekonomik yatırımlara dönüşümünde üniversitelerin de önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır. Girişimcilik potansiyeli olan öğrencilerin, aktif iş yaşamına hazırlanması ve onların donanımlı bireyler olarak toplumsal süreçlere katkı yaratması konusunda üniversitelerin göstereceği duyarlılık, bilgi toplumunda yadsınamaz düzeyde değer taşımaktadır. Çalışmamızda bu görüşlerden yola çıkılarak, üniversite öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla sosyo-demografik özellikler ile girişimcilik eğilimlerinin etkileşimi araştırılmıştır.

Girişimcilik eğilimin alt boyutları kapsamında öğrencilerin cinsiyetleri açısından yapılan bağımsız T Testi analizine göre, öğrencilerin sadece “*Dışa açıklık*” boyutunda anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu bulgulara göre erkek öğrencilerin “*dışa açıklık*” yönünde kız öğrencilere göre kendilerini daha yetkin olarak algıladıklarını söylemek olasıdır. Buna karşılık “*Kendine güven, Yenilik, Başarıya inanma, Kontrol odaklılık ve Risk alma*” boyutları kapsamında cinsiyet açısından anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin yaşları açısından yapılan bağımsız T Testi analizine göre, girişimcilik eğilimin alt boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Akademik başarı düzeyi kapsamında yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) sonucunda öğrencilerin algıladıkları akademik başarı düzeyleri ile girişimcilik eğilimlerinin alt boyutları olan “*Risk alma ve Başarıya inanma*” boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, diğer boyutlar kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin oturduğu yerleşim birimi kapsamında yapılan Anova sonucunda girişimcilik eğiliminin “*dışa açıklık*” boyutu kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, diğer boyutlar kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin gelirini karşılama durumu açısından yapılan Anova sonucunda, girişimcilik eğiliminin “*Kendine güven, Yenilik, Risk alma ve Dışa açıklık*” boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, “*Başarıya inanma ve Kontrol odaklılık*” boyutları kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç, öğrencilerin çalışma yaşamında aktif olarak yer almalarının, girişimcilik eğilimi açısından pozitif bir katkı yarattığı yönünde yorumlanabilir.

Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri açısından yapılan Anova sonucunda, öğrencilerin girişimcilik eğilimine ilişkin boyutlar kapsamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Öğrencilerin ailelerinde girişimci olup/olamaması açısından yapılan bağımsız T Testi analizine göre, girişimcilik eğiliminin alt boyutları kapsamında “*Kendine güven, Başarıya inanma, Dışa açıklık ve Risk alma*” boyutları açısından anlamlı farklılık saptanmıştır. “*Yenilik ve Kontrol odaklılık*” boyutları açısından ise anlamlı bir farklılaşma olamamıştır.

Öğrencilerin yetiştiği aile ortamı kapsamında yapılan Anova sonucunda girişimcilik eğiliminin “*Kendine güven ve Dışa açıklık*” boyutları kapsamında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, diğer boyutlar kapsamında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada girişimcilik kavramı, taşıdığı önem bağlamında ele alınarak incelenmiştir. Bir ülkede işsizlik sorununun çözümü, sosyo-ekonomik dengelerin sağlanması ve gelişmişlik düzeylerinin artışı yönünde

girişimciliğin teşvik edilmesi son derece önemlidir. Bu bağlamda üniversiteler, girişimcilik eğilimi bulunan öğrencileri, hedefe yönelik destek, mentorluk ve eğitim kaynakları sağlayarak güçlendirme avantajına sahip kurumlar olarak girişimciliğin artışı yönünde başarılı ivmeler yaratabileceklerdir.

## KAYNAKÇA

- Allen, R. K. (2006). *Launching New Ventures, an Entrepreneurial Approach*, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Amani, D., Ismail, I.J, Makona, A., Chagalima, I.A & Kazungu, I. (2024), Extending the mediation role of entrepreneurial self-efficacy on enhancing students' entrepreneurial intentions: a moderated mediation model, *The International Journal of Management Education*, 22(1), 100915.
- Amani, J. (2017). Prevalence of factors associated with, unemployment among graduates: evidence from Tanzania, *Africa Education Review*, 6627(14), 230-244.
- Anyansi-Archibong, C. (2021). *The Foundation and Growth of African Women Entrepreneurs*, Springer Nature Switzerland AG, 89-110.
- Avşar, Mustafa (2007). Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana*.
- BİAE (Bandırma İktisadi Araştırmalar Enstitüsü) (2007). Bandırma'nın Girişimcilik Profili, BİAE Araştırma İnceleme Raporu, Yayın No: AIR- 1/2007.
- Bird, B., & Jelinek, M. (1989). The Operation of Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 13(2), 21-30.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler, Detay Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, Ö. & Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8 (2).
- Börü, D. (2006). Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Yayın No.733, İstanbul.**
- Brenkert, G. G. (2009). Innovation, Rule Breaking and The Ethics Of Entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 24, 448-464.
- Buchholz, R. A. & Rosenthal, S. B. (2005). Toward a Contemporary Conceptual Framework for Stakeholder Theory. *Journal of Business Ethics*, 58, 137–148.
- Cansız, E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Chan, R. Y. (2016). Understanding the purpose of higher education: an analysis of the economic and social benefits for completing a college degree, *Journal of Education Policy, Planning and Administration*, 6(5), 1-41.
- Chelariu, C., Thomas G. B., Osmonbekov, T. & Zait, A. ( 2008). "Entrepreneurial Propensity in a Transition Economy: Exploring Micro-Level and Meso-Level Cultural Antecedents", *Journal of Business and Industrial Marketing*, 23(6), 405-415.
- Crant, J. M. (1996). The Proactive Personality Scale As a Predictor of Entrepreneurship Intention, *Journal of Small Business Management*, 34(3), 42-49.
- Demirel, E.T. & Tikici, M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Beyin Baskınlık Analizi ile Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 9 (32), 221-253.
- Demirel, E.T. & Tikici, M. (2004). Kültürün Girişimciliğe Etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 49-58.
- Do, Q. & Thu, H. (2023). Entrepreneurship education and entrepreneurial intention: the mediating role of entrepreneurial capacity, *The International Journal of Management Education*, 21(1), 100730.
- Elias, R. (2024). The influence of family social capital toward the entrepreneurial intention among prospective graduates in Tanzanian universities, *Journal of Applied Research in Higher Education*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://www.emerald.com/insight/2050-7003.htm> (Erişim Tarihi: 18.4.2024).

- Fidan, Y. & Çiftçi, S. (2010). Farklı Fakültelerdeki İşletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (4): 58-73.
- Gaspar Pacheco, A.I., Ferreira, J., Simoes, J., Mota Veiga, P. & Dabic, M. (2024). Mechanisms for facilitating academic entrepreneurship in higher education, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://www.emerald.com/insight/1355-2554.htm> (Erişim Tarihi: 18.4.2024).
- Güney, S. & Nurmakhmatuly, A. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(18): 62-86.
- Hisrich, D.R. & Peters, P.M. (2002). *Entrepreneurship*, Mc.Graw-Hill Irwin, USA.
- Hisrich, D.R. & Peters, P.M. (1992). *Entrepreneurship Starting, Developing and Managing a New Enterprise*, Third Ed., Irwin, Boston.
- Iddris, F. (2024). Entrepreneurship education on international entrepreneurship intention: the role of entrepreneurship alertness, proactive personality, innovative behaviour and global mindset, *Journal of Applied Research in Higher Education*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://www.emerald.com/insight/2050-7003.htm> (Erişim Tarihi: 18.4.2024).
- İpçioğlu, İ. & Taşer, A. (2009). İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(10), 13-27.
- İşcan, Ö.F. & Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2): 443-462.
- Karabulut, A.T. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 26(1), 331-356.
- Keat, O.Y., Selvarajah, C. & Meyer, D. (2011). Inclination towards Entrepreneurship among University Students: An Empirical Study of Malaysian University Students," *International Journal of Business and Social Science*, 2(4), 206-220.
- Kılıç, R., Keklik, B. & Çalış, N. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma Örneği, 17(2), 423-435.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Kuratko, D.F. (2005), "The emergence of entrepreneurship education: development, trends, and challenges", *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 29 No. 5, pp. 577-598.
- Kutaniş, R. Ö. & Hancı, A. (2004). Kadın Girişimcilerin Kişisel Özgürlük Algılamaları, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 457-464.
- Küçük, O. (2007). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. 3.bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Mbunda, A.S. & Kapinga, A.F. (2021). Entrepreneurship teaching for self-employment among higher learning students in Tanzania: a lesson learnt from successful graduate entrepreneurs, *Business Education Journal*, 10(2), 1-13.
- Mcgunagle, D. & Zizka, L. (2020). Employability skills for 21st- century STEM students: the employers' perspective, *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 10(3), 591-606.
- Morris, M. H., Vuuren, J. V., Cornwall, J. R. & Scheepers, R. (2009). Properties of Balance: A Pendulum Effect In Corporate Entrepreneurship, *Business Horizons*, 52, 429-440.
- Müftüoğlu, T. (1997). *Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar- Öneriler*, EGS Bank Yayınları, Ankara.
- Naktiyok, A. & Timuroğlu, M. K. (2009). Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3), 85-103.
- Negiz, N., Özdaşlı, K., Özkul, G. & Alparlan, A. M. (2009). Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet farklılıkları: SDÜ-İİBF Araştırması, *Uluslararası - Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi*, 05 - 07 Mart, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü, 241-251.



- Nguyen, C. (2018). Demographic factors, family background and prior self-employment on entrepreneurial intention - Vietnamese business students are different: why?, *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 8(1), 10.
- Örücü, E., Kılıç, R. & Yılmaz, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 27-47.
- Özdemir, E & Özgüner, M. (2016). Psikolojik Sermayenin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Journal Of Human Sciences*, 13(3).
- Patır, S. & Karahan, M. (2010). Girişimcilik Eğitimi ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-44.
- Patzelt, H. & Shepherd, D.A. (2011). Recognizing opportunities for sustainable development, *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 35(4), 631-652.
- Porda, H., Putro, N., Rusmaniah, R., Mutiani, M. & Jumriani, J. (2022). The relevance of social capital in efforts to develop entrepreneurship education”, *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 16(3), 412-417.
- Runyan, R., Droge, C. & Swinney, J. (2008). *Entrepreneurial Orientation Versus Small Business Orientation; What are Their Relationships to Firm Performance?*, *Journal of Small Business Management*, 46 (4), 567-588.
- Saadat, S., Aliakbari, A., Majd, A.A. & Bell, R. (2022). The effect of entrepreneurship education on graduate students' entrepreneurial alertness and the mediating role of entrepreneurial mindset, *Education Training*, 64(7), 892-909.
- Şimşek, M.Ş. (2007). *İşletme Bilimlerine Giriş, Adım Ofset ve Matbaacılık*, Konya.
- Tiberius, V. & Weyland, M. (2022). Entrepreneurship education or entrepreneurship education? A bibliometric analysis, *Journal of Further and Higher Education*, 47(1).
- Tosunoğlu, B.T. (2003). *Girişimcilik ve Türkiye'nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Wang, C.K. & Wong, P. (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore, *Technovation*, 24(2), 163-72.
- Yıldız, S. & Kapu, H. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki: Kafkas Üniversitesi'nde Bir araştırma, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 39-66.
- Yılmaz, B. & Günel, Ö.D. (2011). Üniversite Eğitimi ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler, *Akademik Bakış Dergisi*, 26(Eylül-Ekim), 1-20.
- Yılmaz, E. & Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 195-203.
- Zain, Z. M., Akram, A. M. & Ghani, E. K. (2010). Entrepreneurship Intention Among Malaysian Business Students, *Canadian Social Science*, 6(3), 34-44.